

ШКІДЛИВІ ТА НЕБЕЗПЕЧНІ ВИРОБНИЧІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОФІСНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Вінницький національний технічний університет

У роботі розглянуто різні категорії та групи шкідливих виробничих факторів, проаналізовано їх роль та вплив на офісних працівників, запропоновано спосіб профілактики впливу таких факторів.

Ключові слова: охорона праці, виробничий ризик, шкідливі виробничі фактори, оптимальні умови праці.

Harmful and dangerous manufacturing factors affecting office workers

Different categories and groups of harmful production factors are considered in the work, their role and influence on office workers are analyzed, the method of prevention of the influence of such factors is proposed.

Keywords: labor protection, production risk, harmful production factors, optimal working conditions.

Галузь охорони праці відіграє дуже важливу роль під час навчання та на виробництві, адже вона забезпечує та гарантує безпеку людей, а також регламентує їх права та обов'язки. Необхідно дотримуватись усіх норм та стандартів, закладених у правову основу охорони праці [1, с. 13-22] та забезпечити оптимальні умови працюючим. Тоді люди відчуватимуть свою правову захищеність та будуть краще працювати.

Проте завжди на виробництві чи в установі є багато виробничих ризиків, які негативно впливають на здоров'я людини. Виробничий ризик - це ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та/або небезпечності умов праці та науково-технічним станом виробництва [2-4].

Виробничий ризик зумовлюють різні виробничі фактори, які поділяють на шкідливі та небезпечні [2-4]. Небезпечні фактори спричиняють раптове погіршення здоров'я працюючого і навіть можуть призвести до смерті. Шкідливі чинять послідовний вплив, здебільшого незначний, наприклад, погіршення самопочуття, але можливі випадки захворювання, які, в свою чергу, можуть призвести до смерті.

Шкідливі фактори охоплюють широкий спектр впливів, тому виділяють певні категорії таких факторів. Згідно із класифікацією [1, с. 87-89], виділяють дві категорії шкідливостей, які можна трактувати як внутрішні та зовнішні. Внутрішні обумовлені неправильною організацією і недосконалістю трудових процесів, зовнішні обумовлені умовами навколишнього середовища, тобто недоліками санітарно-гігієнічних умов праці.

На виробництві можна виділити такі внутрішні шкідливості, як недостатнє матеріально-технічне забезпечення працівників, недостатній рівень навичок та знань працівників, конфліктний колектив, непорозуміння з адміністрацією. Зовнішніми шкідливостями є недоліки санітарно-гігієнічних умов праці, а саме недостатнє освітлення у кабінетах, низький рівень опалення у зимовий період, нечасті провітрювання кабінетів, задуха в літній період, несправні розетки у кабінетах, недостатньо нове забезпечення ЕОМ, що знижує продуктивність праці, можливе відключення електроенергії в робочий час та ін.

За іншою класифікацією [2-4], а саме за природою дії на організм людини, виділяють наступні групи шкідливих факторів:

- фізичні;
- хімічні;
- біологічні;
- психофізичні.

До фізичних відносяться машини та механізми або їх елементи, а також вироби, матеріали, заготовки тощо. Під час роботи в офісі можна виділити такі фізичні фактори: ЕОМ, оскільки вони знаходяться під високою напругою та чинять шкідливий вплив на зір людини; пропускний пункт при вході в офіс, де є обертальний механізм, що може спричинити травмування; можлива підвищена запиленість повітря в кабінетах при недостатньо частому провітрюванні; понижена температура повітря при недостатньому опаленні в зимовий період; можлива відсутність світла при виході з ладу мережі електроенергії; недостатня освітленість робочого приміщення, що вимагає підключення штучного освітлення та ін.

До хімічних можна віднести токсичні випаровування під час проведення ремонтних робіт, а також можливі задушливі хімічні речовини, у приміщеннях, які недостатньо часто провітрюють і погано прибирають. Ця група негативних виробничих факторів може призводити до загального отруєння організму людини, ураження слизистих оболонок чи шкіряного покриву, активізування онкологічних захворювань, підвищення реакційної здатності клітин живих тканин тіла людини та ін.

Біологічні фактори складають бактерії, віруси, тобто біологічні об'єкти, вплив яких на працюючих може викликати захворювання. Вони можуть бути занесені до приміщень працівниками під час поганої погоди або епідемії різних захворювань і спричинити зараження інших людей. З метою зменшити їхній вплив можна збільшити частоту прибирань та провітрювання приміщень.

До психофізіологічних факторів відносяться фізичні (статичні та динамічні) перевантаження і нервово-психічні перевантаження (розумове перенапруження, перенапруження аналізаторів, монотонність праці, емоційні перевантаження). Для працівників це можуть бути наслідки конфліктів з адміністрацією, або ж іншими членами колективу. Також причиною могут бути перевантаження та ненормований робочий день.

Найбільшого фізичного та нервово-психічного перевантаження наносить працівникам звітний період: у цей час вони працюють посилено і в нервовому навантаженні. Такий період може призвести до перевтоми, а ж навіть до появи нервового зриву у працівників.

Усі названі вище фактори чинять негативний та небажаний вплив на робочий процес. Вони знижують їх працездатність офісних працівників, погіршують відносини у колективі та з сім'єю. Усі ці фактори можуть вважати незначними, але в сукупності вони дають небажані результати. Тому необхідно сформувати у майбутніх фахівців в процесі навчання у закладах вищої освіти загальнокультурні та професійні компетенції з безпеки та гігієни праці, що дозволить знизити рівень їхньої травмованості, захворюваності, фізичного та психологічного перевантаження на виробництві [5-7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Серіков Я. О.. Основи охорони праці : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / Я. О. Серіков. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 227 с.
2. Кобилянська І. М. Основи охорони праці : навч. посібник / І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський, С. Л. Яблочников. – Вінниця: 2007. – 171 с.
3. Кобилянський О. В. Основи охорони праці. Ч.1. : навчальний посібник / О. В. Кобилянський. – Вінниця: ВНТУ, 2007. – 183 с.
4. Кобилянський О. В. Основи охорони праці. Ч.2. : навчальний посібник / О. В. Кобилянський. – Вінниця: ВНТУ, 2007. – 171 с.
5. Кобилянський О. В. Теоретичні засади формування компетенцій з безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей / О. В. Кобилянський, І. М. Кобилянська, С. В. Дембіцька. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 264 с.
6. Кобилянський О. Практичні аспекти формування компетентності фахівців / О. Кобилянський, І. Кобилянська // Наукові записки. – Випуск 6. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Ч. 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – С. 120–124.
7. Кобилянський О. В. Формування культури безпеки у студентів вищих навчальних закладів / О. В. Кобилянський, І. М. Кобилянська // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, ч. IV. – Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2013. – № 10 (269). – С. 78–85.

Замковий Олександр Дмитрович – студент групи ІКН-146, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: Кобилянська Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри

Zamkovyi Oleksandr D. – student of the group 1CS-14b, faculty of information technology and computer engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: Kobylyanska Irina M., Cand. Sc. (Ped.), Assistant Professor, Assistant Professor of Department of Health and Safety Studies, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: akobilanskiy@gmail.com.

УДК 331.4

Д.Е. Марков

ПОКРАЩЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЗМЕНШЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Вінницький національний технічний університет

У статті розглянуто охорону праці на підприємствах малого та середнього бізнесу. Виявлено основні причини високого виробничого травматизму на малих і середніх підприємствах. Розглянуто заходи щодо вдосконалення умов охорони праці. Виділено 4 основних напрямки щодо зменшення чисельності виробничого травматизму та поліпшення умов охорони праці на підприємствах малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: малий і середній бізнес, охорона праці, травматизм на підприємствах, покращення охорони праці.

Improving occupational safety and reducing injuries at small and medium-sized businesses

The article deals with the protection of labor in small and medium-sized businesses. The main causes of high industrial injuries in small and medium enterprises are revealed. Measures to improve the conditions of labor protection are considered. There are 4 main directions in reducing the number of occupational injuries and improving the conditions of labor protection at small and medium enterprises.

Keywords: small and medium business, labor protection, injuries at enterprises, improvement of labor protection.

Питання вдосконалення та покращення умов охорони праці на підприємствах займають далеко не останнє місце в списку пріоритетних напрямків розвитку економіки, а для малих і середніх підприємств дані питання є найбільш гострими і актуальними.

Охорона праці – це найважливіший соціальний елемент політики держави, спрямований на поліпшення умов і якості праці на підприємствах, в тому числі на підприємствах малого та середнього бізнесу.

В економічно розвинених країнах будь-який підприємець, в тому числі і власник малої або середньої фірми, чудово розуміє, що створення сприятливих і безпечних умов праці призводить не тільки до скорочення виробничого травматизму і хвороб, а й до підвищення продуктивності та обсягів виробництва. І навпаки, витрати, які пов'язані з недоліками в умовах праці на підприємстві, є наслідком захворювань і травматизму, обумовлених шкідливим виробництвом.

Якщо взяти до уваги країни, які здобули незалежність від Росії, то, на жаль, рівень порушень охорони праці та виробничий травматизм на малих і середніх підприємствах все ще залишаються досить високими в порівнянні з економічно розвиненими країнами. Тому заходи щодо поліпшення умов охорони праці на підприємствах потребують постійного вдосконалення [1-5].

Аналіз науково-методичної літератури з проблем покращення стану охорони праці на підприємствах малого та середнього бізнесу, а також наукових досліджень, які присвячені цій проблемі, дозволив визначити три основні причини високого виробничого травматизму:

– недотримання законів, що стосуються охорони праці підприємцями та працівниками на підприємствах малого та середнього бізнесу. Але багато керівників малих і середніх підприємств